

โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2565/66

1. หลักการและเหตุผล

ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการนโยบายและบริหารข้าวแห่งชาติด้านการตลาด ครั้งที่ 1/2565 วันที่ 11 สิงหาคม 2565 เห็นชอบโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2565/66 และโครงการภายใต้มาตรการคู่ขนาน ได้แก่ โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2565/66 โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปีการผลิต 2565/66 และโครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก เพื่อให้เกษตรกรได้รับกำไรจากการผลิตข้าวเปลือกในราคาที่เหมาะสม และป้องกันความเสี่ยงด้านราคา ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอนและลดปัญหาการขาดทุนจากการผลิต รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการรักษาข้าวในสต็อกของรัฐบาล ส่งผลให้กลไกการซื้อขายในตลาดสามารถดำเนินการได้อย่างปกติ มีการแข่งขันรับซื้อข้าว สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตและเหมาะสมต่อข้อเท็จจริงในการเพาะปลูกข้าวของเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านราคาให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวไม่ให้ประสบปัญหาขาดทุน
- 2.2 เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ
- 2.3 เพื่อให้กลไกตลาดทำงานเป็นปกติ ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันทางการค้าได้

3. ชนิดข้าวและพื้นที่ดำเนินการ

ประกันรายได้ข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกหอมมะลินอกพื้นที่ ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกปทุมธานี และข้าวเปลือกเหนียว ในพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ

4. ราคาและปริมาณประกันรายได้

กำหนดราคาประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2565/66 และปริมาณข้าวเปลือกแต่ละชนิดข้าว ณ ราคาความชื้นไม่เกิน 15% ไม่เกินครัวเรือนละ 40 ไร่ (ข้าวเจ้าครัวเรือนละ 50 ไร่) โดยชดเชยเป็นจำนวนตันในแต่ละชนิดข้าว ดังนี้

ชนิดข้าว	ราคาประกันรายได้ (บาท/ตัน)	ครัวเรือนละไม่เกิน (ตัน)
ข้าวเปลือกหอมมะลิ	15,000	14
ข้าวเปลือกหอมมะลินอกพื้นที่	14,000	16
ข้าวเปลือกเจ้า	10,000	30
ข้าวเปลือกปทุมธานี	11,000	25
ข้าวเปลือกเหนียว	12,000	16

5. ข้าวอายุสั้น (คุณภาพต่ำ)

พันธุ์ข้าวที่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการฯ ได้ จำนวน 18 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ 75 พันธุ์ซี - 75 พันธุ์ราชินี พันธุ์พวงทอง พันธุ์พวงเงิน พันธุ์พวงเงินพวงทอง พันธุ์พวงแก้ว พันธุ์ขาวปทุม พันธุ์สามพราน 1 พันธุ์ 039 (อีกชื่อหนึ่งว่าพันธุ์เจ้าพระยา และพันธุ์ PSLC02001 - 240) พันธุ์โพธิ์ทอง พันธุ์ขาวคลองหลวง พันธุ์มาเลเซีย พันธุ์เดียมมาเล พันธุ์ขาวมาเล พันธุ์มาเลแดง พันธุ์เบตง และพันธุ์อีเล็ป รวมทั้งสายพันธุ์อื่น ซึ่งพบว่ามีคุณลักษณะเช่นเดียวกับข้าวอายุสั้นที่ระบุนี้

6. เกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับการชดเชย

เป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 กับกรมส่งเสริมการเกษตร ประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน หลังเพาะปลูก 15-60 วัน โดยเกษตรกรต้องปลูกข้าวระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 ตุลาคม 2565 ยกเว้นภาคใต้ ระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน 2565 - 28 กุมภาพันธ์ 2566 สำหรับกรอบระยะเวลาการขึ้นทะเบียนในแต่ละพื้นที่ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งนี้ ที่นาแปลงใดแปลงหนึ่งสามารถรับสิทธิประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 ได้แปลงละ 1 ครั้ง เท่านั้น เพื่อไม่ให้เป็นการจ่ายเงินซ้ำซ้อน

7. การคำนวณปริมาณผลผลิตของเกษตรกรที่จะได้รับสิทธิในการชดเชย

ใช้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ตามที่คณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวกำหนด ทั้งนี้ กรณีเกษตรกรเพาะปลูกข้าวมากกว่า 1 ชนิด ได้สิทธิไม่เกินจำนวนขั้นสูงของข้าวแต่ละชนิดและเมื่อรวมกันต้องไม่เกินขั้นสูงของชนิดข้าวที่กำหนดไว้สูงสุด

8. การกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิง

ระยะเวลาดำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม 2565 - 31 พฤษภาคม 2566 โดยประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิงงวดแรกจะครอบคลุมถึงเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 และระบุวันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวก่อนวันที่ 15 ตุลาคม 2565 และประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิงงวดสุดท้ายวันที่ 26 พฤษภาคม 2566 ครอบคลุมเกษตรกรที่ระบุวันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2566 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2566

9. ระยะเวลาดำเนินการ

9.1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 ที่ปลูกข้าวระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 ตุลาคม 2565 ยกเว้นภาคใต้ ระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน 2565 - 28 กุมภาพันธ์ 2566

9.2 กำหนดวันเก็บเกี่ยวข้าวแต่ละแปลงปลูกของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนนับจากวันที่เกษตรกรปลูกข้าว 120 วัน ถือเป็นวันเก็บเกี่ยวที่ใช้คำนวณตามเงื่อนไขการประกันรายได้ และระบุวันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวก่อนวันที่ 15 ตุลาคม 2565 ในการจ่ายเงินงวดแรก และงวดสุดท้ายจะประกาศวันศุกร์ที่ 26 พฤษภาคม 2566 สำหรับเกษตรกรที่ระบุวันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวจนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2566

9.3 การจ่ายเงินส่วนต่างงวดแรกหลังจากที่ คณะรัฐมนตรี (ครม.) และคณะกรรมการ ธ.ก.ส. มีมติเห็นชอบให้ ธ.ก.ส. ดำเนินโครงการฯ และงวดสุดท้ายภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2566 ทั้งนี้ สำหรับเกษตรกรรายที่ต้องปรับปรุงข้อมูลเพื่อการจ่ายเงินส่วนต่างสามารถโอนจ่ายได้จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2566

9.3 ระยะเวลาโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566

10. การชดเชยส่วนต่าง

ธ.ก.ส. โอนเงินส่วนต่างระหว่างราคาประกันรายได้กับราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงเข้าบัญชีเงินฝากของเกษตรกรผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการฯ โดยกำหนดให้ชดเชยส่วนต่างฯ 1 แปลง 1 ครั้งเท่านั้น

11. วิธีการและขั้นตอนดำเนินการ

11.1 การประชาสัมพันธ์โครงการฯ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการค้าภายใน และ ธ.ก.ส.

11.2 การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 โดยกรมส่งเสริมการเกษตร (กสท.) ประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน

11.3 การส่งข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กสท. คัดกรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตามช่วงวัน เก็บเกี่ยวข้าว ที่คณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกาศราคาเกณฑ์กลาง ในแต่ละครั้ง ให้ ธ.ก.ส. เพื่อประมวลผลตามเงื่อนไขโครงการฯ ในการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากเกษตรกร ตามข้อมูลที่ได้รับจาก กสท.

11.4 การประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิง ประกาศโดยคณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

11.5 การจ่ายเงินชดเชยรายได้ ธ.ก.ส. จะโอนเงินชดเชยส่วนต่างเข้าบัญชีเงินฝากเกษตรกรโดยตรงตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดภายใน 3 วันทำการนับตั้งแต่วันที่คณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกาศราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงในแต่ละรอบ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดภาระในการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรไม่ต้องทำสัญญาประกันรายได้กับ ธ.ก.ส.

12. การกำกับดูแล

12.1 คณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวติดตามการบริหารโครงการฯ เป็นผู้กำกับดูแลและเร่งรัด การดำเนินการตามแผนการดำเนินงานที่กำหนด และรายงานความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการฯ ต่อ นบข. เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

12.2 คณะอนุกรรมการนโยบายและบริหารข้าวแห่งชาติระดับจังหวัดดำเนินการ มีหน้าที่ ติดตามกำกับดูแลการดำเนินโครงการฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและโปร่งปรามเพื่อให้การค้าขายปกติ เกิดความเป็นธรรม ไม่กดราคาดลัด และรายงานภาวะราคาซื้อขายข้าวเปลือกในจังหวัด ต่อคณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิง ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

13. งบประมาณ

วงเงินงบประมาณรวมทั้งสิ้น 86,740.31 ล้านบาท จำแนกเป็น

13.1 จ่ายค่าส่วนต่างราคาให้แก่เกษตรกรจำนวน 85,141.80 ล้านบาท (กรณีใช้แหล่งเงินจาก ธ.ก.ส. รัฐบาลจ่ายชดเชยต้นทุนเงินให้ ธ.ก.ส. ในอัตราต้นทุนทางการเงินของ ธ.ก.ส. ประจำปีไตรมาส บวก 1 ซึ่งปัจจุบัน ต้นทุนทางการเงินของ ธ.ก.ส. เท่ากับร้อยละ 0.85 ต่อปี รวมเป็นร้อยละ 1.85 ต่อปี)

13.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของ ธ.ก.ส. รวมวงเงิน 1,598.51 ล้านบาท

- ค่าชดเชยต้นทุนเงินในอัตราร้อยละ 1.85 เป็นเงิน 1,575.12 ล้านบาท

- ค่าบริหารจัดการรายการละ 5 บาท ประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน เป็นเงิน 23.39 ล้านบาท

ขอให้กระทรวงพาณิชย์ จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรร งบประมาณคืน ธ.ก.ส. หากใช้แหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. ขอให้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และปีถัดๆไป ตามที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ ขำระคืนไม่เกิน 5 ปี และนำค่าใช้จ่าย ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในการปรับตัวชี้วัดทางการเงินที่เกี่ยวข้องตามบันทึกข้อตกลง การประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ และแยกบัญชีการดำเนินงานตามโครงการนี้ ออกจากการดำเนินงาน ปกติภายใต้ระบบบัญชีธุรกรรมนโยบายรัฐ (Public Service Account : PSA)

14. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

14.1 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน

14.2 กระทรวงการคลัง โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

14.3 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการสนับสนุนค่าบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวจากปัจจัยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์โควิด-19 และสงครามรัสเซีย-ยูเครน รวมทั้งมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ปัจจัยการผลิตหลักทุกชนิดมีการปรับราคาสูงขึ้น โดยวัตถุดิบดังกล่าวประเทศไทยต้องนำเข้า 100% อาทิ ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช น้ำมันดีเซล ส่งผลให้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ซึ่งลงทุนปลูกข้าวในปีการผลิต 2565/66 มีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยเหลือเกษตรกรให้ดำรงชีพอยู่ได้ คณะอนุกรรมการนโยบายและบริหารข้าวแห่งชาติด้านการตลาด ในการประชุมครั้งที่ 1/2565 วันที่ 11 สิงหาคม 2565 จึงมีมติเห็นชอบโครงการลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้
- 2.2 เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
- 2.3 เพื่อให้เกษตรกรมีกำลังใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

3. กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน โดยจะได้รับเงินช่วยเหลือไร่ละ 1,000 บาท ครัวเรือนละไม่เกิน 20 ไร่ หรือครัวเรือนละไม่เกิน 20,000 บาท

4. ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ

4.1 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ

เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2565/66 ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2565/66 รอบที่ 1 กับกรมส่งเสริมการเกษตร

4.2 การจ่ายเงิน

- (1) กรมส่งเสริมการเกษตรนำข้อมูลรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2565/66 กับกรมส่งเสริมการเกษตร ส่งให้ ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่ เพื่อดำเนินการจ่ายเงินให้เกษตรกร
- (2) ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่บริหารจัดการข้อมูลและโอนเงินช่วยเหลือเข้าบัญชีเงินฝากของเกษตรกรตามหลักเกณฑ์ของโครงการ
- (3) ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่ประมวลผล และรายงานผลการโอนเงินช่วยเหลือให้กรมส่งเสริมการเกษตร และกระทรวงการคลัง ต่อไป

5. ระยะเวลาโครงการ

- 5.1 ระยะเวลาโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - วันที่ 30 กันยายน 2566
- 5.2 ระยะเวลาจ่ายเงินหลังจากที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) และคณะกรรมการ ธ.ก.ส. มีมติเห็นชอบให้ ธ.ก.ส. ดำเนินโครงการฯ จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2566

6. งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

รัฐบาลใช้เงินทุน ธ.ก.ส. สำรองจ่ายการดำเนินงานตามโครงการฯ โดยจัดสรรงบประมาณขดเขตเงินทุนเงินให้ ธ.ก.ส. ในอัตราต้นทุนทางการเงินของ ธ.ก.ส.ประจำปีไตรมาส บวก 1 ปัจจุบันต้นทุนทางการเงินของ ธ.ก.ส. เท่ากับร้อยละ 0.85 ต่อปี รวมเป็นร้อยละ 1.85 ต่อปี วงเงินงบประมาณ รวม 55,364.75 ล้านบาท จำแนกเป็น

6.1 วงเงินที่จ่ายให้เกษตรกรจำนวน 54,336.14 ล้านบาท

6.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ รวม 1,028.61 ล้านบาท จำแนกเป็น

(1) ค่าขดเขตเงินทุนเงินตามข้อ 6.1 เป็นเงิน 1,005.22 ล้านบาท

(2) ค่าบริหารจัดการของ ธ.ก.ส. รายละเอียด 5 บาท ประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน วงเงิน 23.39 ล้านบาท

ขอให้กระทรวงพาณิชย์ จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณคืน ธ.ก.ส. หากใช้แหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. ขอให้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และปีถัดๆไป ตามที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ ชำระคืนไม่เกิน 5 ปี และนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในการปรับตัวชี้วัดทางการเงินที่เกี่ยวข้องตามบันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ และแยกบัญชีการดำเนินงานตามโครงการนี้ ออกจากการดำเนินงานปกติ ภายใต้ระบบบัญชีธุรกรรมนโยบายรัฐ (Public Service Account : PSA)

7. ประโยชน์ของโครงการ

7.1 สามารถลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรประมาณ 4.678 ล้านครัวเรือน ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ส่วนเหลือเพิ่มขึ้นทำให้มีอำนาจการใช้จ่ายภาคครัวเรือนของเกษตรกรและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

7.2 กระตุ้นการใช้จ่ายในระดับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นการเพิ่มการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

7.3 เมื่อเกษตรกรได้รับเงินสินเชื่อตามโครงการ ก็จะมีเงินไว้สำหรับใช้จ่ายภายในครัวเรือน เช่น การซื้อของใช้ภายในชีวิตประจำวันต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการใช้เงินซื้อสินค้าต่างๆ รัฐก็จะได้รับ VAT เพิ่มขึ้นด้วย (ประมาณการ VAT ที่เพิ่มขึ้นโดย $54,336.14 \text{ ล้านบาท} \times 7\% = 3,803.53 \text{ ล้านบาท}$)

8. หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

8.1 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน

8.2 กระทรวงการคลัง โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

8.3 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร